

РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ПО БОРОТЬБІ З ЕКОНОМІЧНИМИ ПРАВОПОРУШЕННЯМИ: ВАЖЛИВИЙ КРОК ДО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Русанова Я.І., Колісник А.І., Корнієцький М.О.

Науковий консультант: к.е.н., доцент Руденко С.В.

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

м. Харків, Україна

Розвиток підприємництва в Україні потребує адекватного інституційного середовища, яке б створювало стимули даного розвитку, а не ставило йому перепони.

Розглядаючи на сьогодні ситуацію щодо організації та ведення боротьби з економічними правопорушеннями, можна констатувати, що існує постійне виказування невдоволення представників бізнесу, міжнародних організації, широкого кола представників громадянського суспільства органами контролю економічних правопорушень.

Якщо говорити про конкретні факти, то можна навести дані офіційної статистики Офісу Генерального прокурора у 2019 році було зареєстровано 1287 кримінальних проваджень за ухилення від сплати податків. Водночас на стадії досудового розслідування у цьому році було закрито 262 кримінальні провадження, з яких 259 – за відсутності складу/події кримінального правопорушення. Результатами судового розгляду відповідних справ за визначений період у Єдиному державному реєстрі судових рішень наявні всього 18 вироків, а саме: 10 обвинувальних вироків, із яких 3 – на підставі угод про визнання винуватості та 8 виправдувальних вироків [1]. Крім того, органи, які займаються наразі фінансовим контролем – податкова міліція Державної фіскальної служби України, Служба безпеки України та Національна поліція України зловживають силовими повноваженнями, і майже не займаються аналітикою правопорушень в сфері оподаткування та інших економічних відносин.

Окреслена вище ситуація потребує змін, для яких на сьогодні зроблено підґрунтя у вигляді прийнятого Меморандуму про фінансову та економічну політику, розробленні ряду законопроектів з приводу реформування органів по боротьбі з економічними правопорушеннями, і, на кінець, прийнято у першому читанні Верховною Радою України законопроект «Про Бюро економічної безпеки». У той же час залишаються питання до прийнятого проекту, а також до дій зазначених вище органів щодо залишення за собою

повноважень в сфері економічного контролю. Зокрема, вже в кінці вересня фінансовий комітет Верховної Ради України не спромігся залишити Службу безпеки України без повноважень щодо розслідування економічних правопорушень.

Нами було проаналізовано процес, який зараз відбувається з подальшим прийняттям законопроєкту «Про Бюро економічної безпеки», а також розроблено ряд пропозицій, які, на нашу думку, повинні бути враховані з метою розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Спершу, вважаємо за доцільне представити позицію бізнесу, яку озвучила Європейська бізнес асоціація, де закликала переглянути концепцію створення нового державного органу по боротьбі з економічною злочинністю, відкликати згаданий проєкт закону та підготувати новий, що базуватиметься на принципах:

- Об'єднання розслідування всіх економічних злочинів проти фінансових інтересів держави в єдиному органі підзвітному Кабінету Міністрів України;
- Політичної та операційної незалежності органу;
- Прозорої і чіткої процедури добору та призначення керівників і співробітників нового органу;
- Контролю за діяльністю органу з боку громадськості та відповідних наглядових органів;
- Підвищення відповідальності працівників органу за неправомірні та незаконні дії;
- Підвищення аналітичної складової при розслідуванні економічних злочинів;
- Демілітаризації нового органу [2].

У контексті аналізу законопроєкту на відповідність зазначеним вище принципам хотілося б звернутися до порядку призначення керівника Бюро економічної безпеки, яка, наш погляд, є досить недосконалою через те, що конкурсна комісія формується політиками, що потенційно робить керівника залежним від політичного впливу.

Вважаємо, що у комісії мають бути представники громадськості, експерти з фінансових розслідувань, і їх кількість повинна бути паритетною з представниками законодавчої та виконавчої влади.

Крім того, доцільним є запрошення міжнародних фахівців та представників профільних міжнародних організацій, які займаються протидією фінансовим злочинам.

Ще одним негативним моментом є відсутність у законопроєкті зрозумілих та чітких критеріїв ефективної роботи Бюро економічної безпеки.

Не є зрозумілим, що вважати успіхом у діяльності даного органу. Надано лише показники, за якими орган звітує, але відсутні положення щодо система оцінювання та порівняння. Це, в свою чергу, може призвести до гонитви працівників органу за кількісними показниками і намагання будь-яким чином притягнути до відповідальності підприємців, «повісити» на них злочини, які здійснені іншими.

Треба також відмітити, що в законопроекті «Про Бюро економічної безпеки», на нашу думку, громадський контроль прописаний формально і не має дієвих важелів впливу при неякісній або упередженій роботі Бюро. Зокрема, відсутній вплив на роботу конкурсних комісій з відбору кандидатів на керівні посади, також не передбачена робота Ради громадського контролю в дисциплінарних комісіях.

Отже, ми вважаємо, що прийнятий законопроект є недосконалим та потребує значного доопрацювання, врахування пропозицій наведених вище, адже наразі він не містить в собі одного з ключових комплексних принципів – розвитку підприємництва в Україні.

Список літератури

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Бюро економічної безпеки України» від 02.07.2020 №3087-д. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69331.

2. Бізнес розкритикував законопроект про створення Бюро економічної безпеки. *Економічна правда* : веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/09/4/664748/>.

3. Руденко С.В., Сергієнко Г.А., Стрелка Ю.Ю. Реформування податкової міліції як інструмент стимулювання розвитку бізнесу в Україні. *Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. та I Міжнар. студ. наук. форуму «Креативна економіка очима молоді», 29-31 берез. 2018 р. Тернопіль : ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2018. С. 59-61.

4. Руденко С. В. Analysis of the current situation and the perspectives of introduction the financial investigation body in Ukraine. *Актуальні напрями модернізації бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 23 травн. 2018 р. Харків : Смуґаста типографія, 2018. pp. 226-228.